

ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ ТА УПОРЯДКУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ФОНЕТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Дослідження сучасної фонетичної термінології характеризується поєднанням теоретичного, практичного і методичного аспектів, що визначається необхідністю обґрунтування основ упорядкування, уніфікації термінів, які відбуваються під час лексикографічного опрацювання. На першому місці є його нормативна риса, що запроваджується завдяки кодифікації, тобто письмовим правилам, вказівкам до вживання, які фіксуються у спеціальних довідниках, посібниках та словниках.

Фонетичні терміни сьогодення налічують чимало некодифікованих, дублетних компонентів. Це вимагає від дослідників їх упорядкування й уніфікації, тобто раціонального відбору найдоцільніших термінів із існуючих варіантів.

Адже, однією з найважливіших ознак терміна є його однозначність у межах тієї термінологічної системи, в якій він вживається. Ця властивість терміна зумовлюється його функцією в мові, яка полягає в тому, що термін має забезпечувати однакове розуміння всіма носіями мови спеціального поняття, яке ним виражається. А це можливе лише тоді, коли кожен термін у межах понятійної системи, в якій він функціонує, буде однозначним. Термінологія може виконувати свої основні функції – позначати наукові поняття і задовольняти потреби у спілкуванні фахівців в тому випадку, якщо вона буде загальноприйнята, унормована, відповідатиме вимогам до термінів. Кодифікація термінів – це систематизація термінів у словниках, довідниках, що орієнтують мовців на правильне їх використання.

В українській історії першим нормувальним термінологічним центром можна вважати Наукове товариство ім. Т. Шевченка (кінець XIX початок XX ст.). Саме навколо товариства гуртувалися провідні термінологи того часу, до

його ухвал прислухалися автори наукових праць і підручників. Згодом незаперечним авторитетом в українській термінології став Інститут української наукової мови (20-ті початок 30-х років). Але обидві ці структури не видавали державних стандартів у теперішньому розумінні цього поняття.

Сьогодні в Україні стандартизація термінології стала державною справою. Від розв'язання мовних питань, зокрема термінологічних, як відомо, залежать темпи державотворчих процесів. Освіта, наука, а особливо виробництво потребують єдиної, зручної, логічної української термінології.

Терміни стають нормативними після ухвал термінологічних нарад і конференцій.

Сьогодні в Україні розроблено понад 600 державних стандартів. Через кожні 5 років їх переглядають і уточнюють.

Характерною ознакою фонетичної термінології є використання термінів іношомовного походження. Це дає можливість мовознавцям два виразних напрями, спрямовані на дослідження терміносистеми однієї мови і на зіставне вивчення терміносистем інших мов. Отже, важливою є проблема творення й уніфікації термінології на основі власномовних ресурсів і запозичень. Багато дослідників обстоює положення про розумний пріоритет використання власномовних термінів, по можливості уникання іношомовних запозичень, проте це не передбачає їх викорінення. Адже, якщо врахувати особливу точність мовного позначення наукового поняття, то необхідно визнати можливість раціонального запозичення іношомовних, особливо інтернаціональних термінів, оскільки запозичена термінологічна лексика однозначна, семантично стійка, належить до конкретної функціональної сфери.

Уніфікаційною вимогою термінознавства є відповідність одній дефініції одного слова, проте за існуючих умов та сама дефініція може мати кілька синонімічних назв. Дефінітивний принцип дозволяє за правилами уніфікації обрати один з кількох термінів як провідний, а всім іншим надати відсильного типу.